

Expertbijeenkomst Wet implementatie Open data richtlijn

Position Paper **Interprovinciaal Overleg**

De provincies zijn verheugd dat de Eerste Kamer een eigen vaste commissie voor digitalisering heeft ingesteld. De nieuwe ontwikkelingen op digitaal vlak volgen elkaar namelijk in razend tempo op. Digitalisering heeft directe gevolgen voor ons werk aan de maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving, maar is ook een opgave op zichzelf. Het Europese programma Digital Decade dient als gids voor de digitale transformatie van de Europese Unie tot en met 2030. Aan de basis hiervan ligt veel wet- en regelgeving die ook de provincies raakt. Tussen nu en 2026 krijgen de provincies vanuit Europa te maken met dertien nieuwe regelgevende initiatieven op het gebied van digitalisering. Deze worden omgezet in Nederlandse wetgeving en aangevuld met nieuwe digitaliseringswetgeving. Als centrale- en decentrale overheid moeten we in controle blijven over deze ontwikkelingen en blijven samenwerken. Zo kunnen inwoners en bedrijven vertrouwen op een overheid die de normen en kaders stelt voor zaken als digitale veiligheid, de toepassing van nieuwe technologieën en ethiek.

Houd oog voor de implementatiemijn en samenhang van digitaliseringswetgeving

De implementatie van de Europese wet- en regelgeving en de aanvullende nationale digitaliseringswetgeving zal de komende jaren een forse inspanning vragen van alle overheidsorganisaties in Nederland en we maken ons grote zorgen of we alles wel tijdig geïmplementeerd krijgen. De Raad van State publiceerde in 2021 de publicatie "[Digitalisering in wetgeving en bestuursrechtspraak](#)". De afdeling advisering van de Raad van State doet in dit document zes aanbevelingen voor het opstellen en uitvoeren van wetten en regels met een digitaliseringsaspect. Deze aanbevelen kunnen de kwaliteit van wetgeving verbeteren en zijn daarmee voor uw Kamer van waarde bij de toetsing van Digitaliseringswetgeving.

Bij het opstellen van digitale wetgeving worden de provincies steeds vaker door het Rijk in het wetgevingstraject betrokken. Dat waarderen wij. Het zorgt ervoor dat we in een vroeg stadium de uitvoerbaarheid kunnen toetsen. De uitvoerbaarheidstoets decentrale overheden (UDO) is hierbij een goed instrument. Diverse wetten hangen echter nauw met elkaar samen, terwijl deze door het Rijk veelal als losstaande wetgevingstrajecten worden benaderd. De provincies hebben sterk de behoefte om deze wetten meer in gezamenlijkheid te benaderen. Op deze manier wordt er gekeken naar het hele stelsel van digitaliseringswetgeving en de kansen die dit voor ons als provincies kan bieden. Ook kan er slimmer omgegaan worden met de bestaande capaciteit van de verschillende overheidslagen. Bij de implementatie door de provincies wordt er namelijk steeds een beroep gedaan op dezelfde capaciteit, waarbij het gaat om mensen op het gebied van privacy, dienstverlening, juridische zaken, ICT en informatieveiligheid.

- 1) **Wij vragen de Eerste Kamer om bij de beoordeling van digitaliseringswetgeving (zowel nationale wetgeving als implementatiewetten voor Europese richtlijnen) niet alleen naar de wet te kijken die voorligt, maar juist de wet te bezien in samenhang met de reeds bestaande digitaliseringswetten. Houd hierbij rekening met een reële implementatietermijn.**

Open data: alle overheidslagen zijn nodig om dit tot een succes te brengen

Data die vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld, is niet altijd 'Open by Design', waardoor provincies noodzakelijke gegevens vanuit departementen, uitvoeringsorganisaties en kennisinstututen niet altijd mogen gebruiken in onder andere de verschillende ruimtelijke opgaves. De provincies hebben bijvoorbeeld geen recht op het gebruik van de WOZ data, en het BAB (Basisbestand Agrarische Bedrijven) mogen wij niet gebruiken in het proces om te komen tot de Provinciale Programma's Landelijk Gebied (PPLG).

De provincies streven er naar om de data waarvan zij bronhouder zijn, openbaar te maken op basis van Open by design. Behalve als er aantoonbare redenen zijn om daarvan af te wijken, zoals technische redenen of een tekort aan capaciteit.

In de praktijk merken we dat actief openbaar maken van data een dure en tijdrovende exercitie is die tevens technisch- en organisatorisch uitdagend is: vragen over data eigenaarschap en de definitie van open data zijn voorbeelden van processen die nog niet beklonken zijn in de provincies.

In het Geo- en ruimtelijke domein loopt men voorop en wordt veel informatie gedeeld. Maar ook daar zijn de taken versnipperd en mist er (landelijke) regie. De provincies missen standaardisatie/harmonisatie-afspraken met andere overheden en overheidsorganisaties. Het wordt aan de overheidslagen zelf overgelaten om data al dan niet op elkaar af te stemmen en afspraken te maken over de uitwisseling. Wij hadden hier meer regie van het Rijk op verwacht, ook in afstemming met de Europese INSPIRE richtlijn. Deze richtlijn heeft de basis gelegd voor realisatie van een Europese digitale infrastructuur voor het uitwisselen van gegevens over de leefomgeving. Een voorbeeld hiervan is INSPIRE Hydrography: op dit moment wordt de data apart door het Kadaster, RWS en de Waterschappen geleverd, terwijl er een gezamenlijke opgave ligt. Alle partijen leveren op deze manier puzzelstukjes, maar geen compleet beeld.

Op het gebied van openbaarmaking hebben we als overheid nog de nodige stappen te zetten. De provincies werken graag samen met de andere koepels en het Rijk om hier afspraken over te maken en ons in te zetten voor landelijke standaarden om informatie te delen en data op te slaan.

- 2) **Wij vragen de Eerste Kamer om bij de beoordeling van het Wetsvoorstel implementatie Open data richtlijn (en andere digitaliseringswetgeving waar actieve openbaarmaking van data onderdeel is) oog te houden voor het Open by design principe, zodat overheidsdata deelbaar en breed toepasbaar is. De focus zou hierbij moeten liggen op landelijke standaarden.**

Houd oog voor de uitvoerbaarheid van de implementatie wet Open data richtlijn

In de wet implementatie Open data richtlijn is er een actieve plicht tot het delen van data vastgelegd. In de oude situatie was dit een passieve plicht. Dit vraagt van de provincies om de informatiehuishouding goed op orde te hebben. De provincies zien zich

op dat punt ook bij de invoering van de Wet open overheid (Woo) voor een grote uitdaging gesteld. Ook voor succesvolle invoering van de Woo is het nodig de informatiehuishouding op orde te brengen: een mooi voorbeeld van een concreet raakvlak tussen twee digitaliseringswetten die vanuit verschillende richtingen zijn geïnitieerd (Europese Commissie vs. Tweede Kamer/Initiatiefwet).

De wet implementatie open data richtlijn bevat ook regels voor overheidsorganisaties met betrekking tot het beschikbaar stellen van dynamische gegevens (realtime data) via *Application Program Interfaces* (API's). Dynamische gegevens zijn gegevens of documenten in digitale vorm die continu en in realtime worden geactualiseerd. Denk hierbij aan sensoren voor luchtkwaliteit of waterstand. De dynamische gegevens moeten nadat ze zijn verzameld beschikbaar worden gesteld voor hergebruik. Dit vraagt om goede Data Governance en voldoende aandacht voor het beheer en archivering van data. In de praktijk is het implementeren van goede Data Governance erg lastig.

De provincies zijn betrokken bij het opstellen van een overheidsbrede handreiking voor de aanpassing van de Wet hergebruik overheidsdata (Who). Deze handreiking bevat een concreet stappenplan voor de verschillende overheidslagen hoe zij data beschikbaar moeten stellen voor hergebruik. Dit biedt handvaten, maar zoals eerder aangegeven spelen technische- en organisatorische redenen een grote rol om hier een goede uitwerking aan te geven.

- 3) Wij vragen de Eerste Kamer om bij de beoordeling van de implementatie wet Open data richtlijn (en toekomstige digitaliseringswetgeving) de uitvoerbaarheid voor de decentrale overheden te laten toetsen, waarbij er rekening gehouden wordt met de juridische-, organisatorische- en technische implicaties.